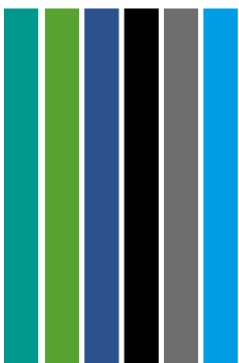
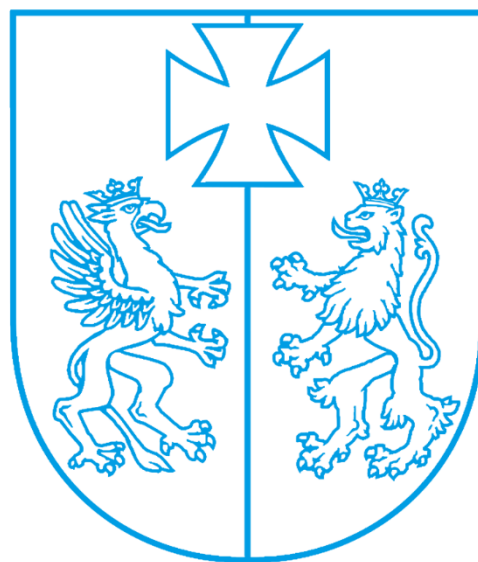

REGIONALNY OŚRODEK POLITYKI SPOŁECZNEJ w RZESZOWIE
INSTYTUCJA SAMORZĄDU WOJEWÓDZTWA PODKARPACKIEGO

Projekt

WOJEWÓDZKI PROGRAM
PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY W RODZINIE
NA 2023 ROK

WOJEWÓDZKI PROGRAM PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY W RODZINIE NA 2023 ROK

Rzeszów

2023

SPIS TREŚCI

WSTĘP	4
1. Podstawy prawne Programu	7
2. Zjawisko przemocy w rodzinie - podstawy teoretyczne.....	9
2.1. Definicja.....	9
2.2. Cechy przemocy	9
2.3. Rodzaje przemocy	10
2.4. Formy przemocy	10
2.5. Fazy przemocy	11
3. Przemoc w rodzinie w świetle obowiązujących przepisów	12
3.1. Dokumenty międzynarodowe	12
3.2. Prawo polskie wobec problemu przemocy w rodzinie.....	15
4. Skala problemu przemocy w rodzinie	18
4.1. Charakterystyka problemu przemocy w rodzinie w aspekcie ogólnopolskim	18
4.2. Skala problemu na terenie województwa podkarpackiego	23
5. Zasoby instytucjonalne w województwie podkarpackim.....	28
6. Cele, zadania i wskaźniki osiągnięcia celów	38
7. Adresaci Programu	41
8. Sposób realizacji, finansowanie, monitoring i ewaluacja.....	41
8.1. Sposób realizacji Programu	41
8.2. Finansowanie Programu	42
8.3. Monitorowanie i ewaluacja Programu.....	43
Skład Zespołu opracowującego program.....	44
Spis tabel	45
Spis wykresów.....	45
Bibliografia	46

WSTĘP

Przemoc w rodzinie stanowi jeden z najpoważniejszych problemów współczesnych państw na całym świecie. Przeciwdziałanie temu zjawisku powinno zajmować zatem priorytetowe miejsce wśród zadań organów państwa.

Najważniejszym dokumentem w ustawodawstwie polskim, dotyczącym powyższych kwestii jest Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 roku (Dz. U. Nr 78, poz. 483 z późn. zm.). Rozdział drugi poświęcony „Wolnościom, Prawom i Obowiązkom Człowieka i Obywatela” reguluje zasady zapewniające każdemu nietykalność osobistą i cielesną oraz stawia na ich straży władze publiczne. Konstytucja przyznaje każdemu prawo żądania od organów władzy publicznej szczególnej ochrony dziecka przed przemocą, okrucieństwem, wyzyskiem i demoralizacją.

Szczegółową wagę, jaką państwo polskie przykładą do zwalczania zjawiska przemocy w rodzinie demonstruje ustawa z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie. Określa ona m.in. zadania organów państwa w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie¹.

Opracowanie Wojewódzkiego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na rok 2023 jest wypełnieniem zapisu art. 6 ust. 6 ww. Ustawy:

„Do zadań własnych samorządu województwa należy w szczególności:

- 1) opracowanie i realizacja wojewódzkiego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie;***
- 2) inspirowanie i promowanie nowych rozwiązań w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie;*
- 3) opracowywanie ramowych programów ochrony ofiar przemocy w rodzinie oraz ramowych programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie;*
- 4) organizowanie szkoleń dla osób realizujących zadania związane z przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie.”*

¹ Spurek S., Ustawa o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie. Komentarz, Warszawa 2008, s.11

Wojewódzki Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na 2023 rok został opracowany w oparciu o aktualnie obowiązujące akty prawne, jest spójny z ustawodawstwem krajowym oraz strategicznymi dokumentami obowiązującymi w województwie podkarpackim w tym ze Strategią Województwa Podkarpackiego. Program stanowi kontynuację jego poprzednich edycji obowiązujących w latach 2014-2020, w roku 2021 oraz w roku 2022. Uwzględnia on wszystkie działania wskazane do realizacji przez jednostki samorządu terytorialnego szczebla wojewódzkiego w Krajowym Programie Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na rok 2023, a także koresponduje z zapisami Wojewódzkiego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2022 -2030.

Celem głównym wojewódzkiego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na 2023 rok jest **zwiększenie skuteczności działań podejmowanych w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz zmniejszenie skali tego zjawiska w województwie podkarpackim.**

Program określa też cele szczegółowe, którym przypisano odpowiednie zadania mające doprowadzić do realizacji przyjętych założeń.

W części opisowej Programu zawarte zostały podstawowe informacje na temat zjawiska przemocy w rodzinie oraz jego definicja. W dalszej części Programu przedstawiona też została skala zjawiska przemocy w rodzinie na poziomie ogólnopolskim i regionalnym.

Na podstawie kierunków i rodzajów zadań przewidzianych w Krajowym Programie Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie do realizacji przez jednostki samorządu terytorialnego oraz powyższej analizy badań i sprawozdań na temat zjawiska przemocy w rodzinie na poziomie ogólnopolskim i regionalnym zostały opracowane i wyznaczone - cele oraz zadania WPPPwR na 2023 rok, a także wskaźniki sprawdzające ich efektywność.

W Programie uwzględnione zostały działania: profilaktyczne i edukacyjne, których celem jest uwrażliwienie społeczeństwa na występujące zjawisko przemocy, zadania dotyczące zarówno ochrony oraz wsparcia dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie jak i mające na celu zwiększenie skuteczności oddziaływań wobec osób stosujących przemoc w rodzinie. Odniesiono się również do działań adresowanych do specjalistów

i instytucji zajmujących się problematyką przeciwdziałania przemocy w rodzinie celem podniesienia kompetencji zawodowych jej przedstawicieli.

Wojewódzki Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie ma charakter krótkofalowy, obejmuje rok 2023. Jednoroczna perspektywa czasowa wynika z planowanych zmian w zakresie krajowych uregulowań prawnych w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie. W miarę potrzeb i sytuacji społecznej ujęte w nim działania na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie mogą ulegać zmianom i aktualizacjom.

Integralną część systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie w województwie podkarpackim stanowią:

- ❖ Ramowy program ochrony ofiar przemocy w rodzinie, oraz
- ❖ Ramowy program oddziaływań korekcyjno – edukacyjnych wobec sprawców przemocy w rodzinie,

będące osobnymi dokumentami.

1. PODSTAWY PRAWNE WOJEWÓDZKIEGO PROGRAMU PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY W RODZINIE

- ❖ Ustawa z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2021r., poz.1249 t.j.)
- ❖ Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2021r., poz. 2268 z późn.zm.)
- ❖ Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2021 r., poz. 1119, z późn. zm.);
- ❖ Ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa (Dz. U. z 2022r., poz. 2094, t.j.);
- ❖ Ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (Dz. U. z 2022 r., poz. 1526 t.j.);
- ❖ Ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2022 r., poz. 559 z późn.zm.)
- ❖ Ustawa z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji (Dz. U. z 2021 r., poz. 1882, z późn. zm.);
- ❖ Ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz. U. z 2022 r., poz. 2230, t.j.);
- ❖ Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny (Dz. U. z 2022 r., poz. 1138, z późn. zm.);
- ❖ Ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz. U. z 2020 r., poz. 1359, t.j.);
- ❖ Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks postępowania karnego (Dz. U. z 2022 r., poz. 1375 t.j.);
- ❖ Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. z 2022 r., poz. 1327, z późn.zm.);
- ❖ Ustawa z dnia 29 stycznia 2004 r. Prawo zamówień publicznych (Dz. U. z 2022 r., poz. 1710, z późn. zm.).

Założenia do Programu opierają się także na wskazanych poniżej aktach prawnych:

- ❖ Rozporządzenie Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej z 22 lutego 2011 r. w sprawie standardu podstawowych usług świadczonych przez specjalistyczne ośrodki wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie, kwalifikacji osób zatrudnionych w tych ośrodkach, szczegółowych kierunków prowadzenia oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych wobec osób stosujących przemoc w rodzinie oraz kwalifikacji osób prowadzących oddziaływania korekcyjno-edukacyjne (Dz. U. z 2011 r. Nr 50, poz. 259);
- ❖ Rozporządzenie Rady Ministrów z 13 września 2011 r. w sprawie procedury „Niebieskie Karty” oraz wzorów formularzy „Niebieska Karta” (Dz. U. z 2011 r. Nr 209, poz. 1245);
- ❖ Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 22 października 2010 r. w sprawie wzoru zaświadczenia lekarskiego o przyczynach i rodzaju uszkodzeń ciała związanych z użyciem przemocy (Dz. U. z 2010 r. Nr 201, poz. 1334 z późn. zm.);
- ❖ Rozporządzenie Ministra Rodziny i Polityki Społecznej z dnia 8 czerwca 2021 r. w sprawie Zespołu Monitorującego do spraw Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie (Dz. U. z 2021, poz. 1107);
- ❖ Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 3 czerwca 2011 r. w sprawie nadzoru i kontroli nad realizacją zadań z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie (Dz. U. 2011, Nr 126, poz. 718);
- ❖ Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz. U. z 1997, nr. 78, poz. 483 z późn. zm.).

2. ZJAWISKO PRZEMOCY DOMOWEJ – PODSTAWY TEORETYCZNE

2.1. Definicja

Zgodnie z art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2021r., poz. 1249, t.j.), przez przemoc w rodzinie należy rozumieć „jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie naruszające prawa lub dobra osobiste osób (...), w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą”.

2.2. Cechy przemocy

- ❖ **intencjonalność**, co oznacza, iż jest celowym, zamierzonym działaniem lub zaniechaniem działania i ma na celu kontrolę nad ofiarą i jej całkowite podporządkowanie; naruszanie praw i dobra osobistego członka rodziny,
- ❖ **wykorzystywanie przewagi**, siły, naruszanie podstawowych praw człowieka: prawa do nietykalności fizycznej, godności, szacunku. Przewaga ta może odnosić się do dominacji fizycznej lub wszelkiej innej np. psychologicznej, ekonomicznej,
- ❖ **narusza prawa i dobra osobiste** - sprawca wykorzystuje przewagę siły narusza podstawowe prawa ofiary (np. prawo do nietykalności fizycznej, godności, szacunku itd.).
- ❖ **powoduje cierpienie i ból** – sprawca naraża zdrowie i życie ofiary na szkody osłabiając jej zdolność do samoobrony, naraża na nieustanne zagrożenie zdrowia i bezpieczeństwa, a tym samym na życie w ciągłym lęku i destabilizacji. To z kolei

jest przyczyną osłabienia mechanizmów obronnych, które w znacznym stopniu utrudnia wyjście z niszczącej sytuacji².

2.3. Rodzaje przemocy

Przemoc domowa ma różne oblicza. Możemy ją podzielić na:

- ❖ **Przemoc gorąca** – charakteryzuje się agresją słowną i fizyczną, związana jest z odreagowywaniem emocji na osobach najbliższych.
- ❖ **Przemoc chłodna** – jest pozbawiona gwałtownych wybuchów, emocji, przypomina raczej realizację z góry zaplanowanego scenariusza, często stosowana w imię fałszywie pojmowanych „wyższych celów” np. konsekwentnego wychowywania dziecka³.

2.4. Formy przemocy

Przemoc w rodzinie może przybierać różne formy i dokonywać się przy pomocy różnych instrumentów⁴:

- ❖ **Przemoc fizyczna** – zamierzone działanie człowieka, zwrócone przeciwko fizyczności członka jego rodziny, niosące ryzyko uszkodzenia ciała, to: popychanie, odpychanie, obezwładnianie, przytrzymywanie, policzkowanie, szczypanie, kopanie, duszenie, bicie otwartą ręką i pięściami, bicie przedmiotami, ciskanie w kogoś przedmiotami, parzenie, polewanie substancjami żrącymi, użycie broni, porzucanie w niebezpiecznej okolicy, nieudzielanie koniecznej pomocy itp.
- ❖ **Przemoc psychiczna** – wszystkie działania zmierzające do poniżenia ofiary, obrażenia, zastraszenia, pozbawienia wiary we własne możliwości, szantaż emocjonalny, „zabawa” uczuciami członka rodziny, manipulacja, to: wyśmiewanie poglądów, religii, pochodzenia, narzucanie własnych poglądów, karanie przez odmowę uczuć, zainteresowania, szacunku, stała krytyka, wmawianie choroby psychicznej, izolacja społeczna (kontrolowanie i ograniczanie kontaktów z innymi

² Cechy przemocy, źródło: www.niebieskalinia.pl

³ Por. red. Jaszczak-Kuźmińska D., Michalska K. „Przemoc w Rodzinie wobec osób starszych i niepełnosprawnych. Poradnik dla pracowników pierwszego kontaktu.” – Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej, Warszawa 2010 ; str.14

⁴ Browne K., Herbert M., „Zapobieganie przemocy w rodzinie”, Warszawa 1999, s. 21

osobami), domaganie się posłuszeństwa, ograniczanie snu i pożywienia, degradacja werbalna (wyzywanie, poniżanie, upokarzanie, zawstydzanie), stosowanie gróźb, itp.

- ❖ **Przemoc seksualna** – zmuszanie ofiary do jakiegokolwiek formy aktywności seksualnej wbrew jej woli, to: wymuszanie pożycia seksualnego, wymuszanie nieakceptowanych pieszczot i praktyk seksualnych, wymuszanie seksu z osobami trzecimi, sadystyczne formy współżycia seksualnego, demonstrowanie zazdrości, krytyka zachowań seksualnych, itp.
- ❖ **Przemoc ekonomiczna** – kontrolowanie finansów, odbieranie zarobionych pieniędzy, uniemożliwianie podjęcia pracy zarobkowej, nie zaspokajanie podstawowych, materialnych potrzeb rodziny. itp. To ograniczanie dostępu do wspólnych pieniędzy, zmuszanie do proszenia o pieniądze, uniemożliwianie dostępu do konta bankowego.
- ❖ **Zaniedbanie** – stosują ją najczęściej osoby dorosłe wobec dzieci a także członkowie rodziny wobec swoich starszych lub niepełnosprawnych najbliższych. Jest to niezaspokojenie ich podstawowych potrzeb emocjonalnych i fizycznych. O zaniedbaniu można mówić w przypadku odrzucenia emocjonalnego dziecka, braku zainteresowania jego rozwojem, sytuacją życiową, problemami, a także stanem zdrowia i higieną. Zaniedbanie to także niezaspokajanie potrzeb żywieniowych i związanych z ubiorem.
- ❖ **Połączenie ww. form przemocy** -
Formy przemocy często występują łącznie, objawiając się w różnych postaciach i konfiguracjach

2.5. Fazy przemocy

Osoby dotknięte przemocą w rodzinie często doświadczają kilku jej form jednocześnie. Przemoc domowa rzadko jest czynem jednorazowym, zazwyczaj, jeżeli ktoś raz zastosował przemoc wobec bliskich osób, może zastosować ją po raz kolejny. Jest procesem o długiej nawet kilkunastoletniej historii. Ma tendencję do powtarzania się według zauważalnej prawidłowości.

Cykl przemocy składa się zwykle z trzech następujących po sobie faz:

- ❖ **faza narastającego napięcia** – jest to początek cyklu, który charakteryzuje się wzrostem napięcia i natężeniem sytuacji konfliktowych
- ❖ **faza ostrej przemocy** – następuje wybuch gniewu i wyładowanie agresji
- ❖ **faza miodowego miesiąca** – jest to faza skruchy ze strony sprawcy okazywania żalu, która jednak, bez specjalistycznej pomocy, kończy się nawrotem przemocy spowodowanym ponownym wzrostem napięcia u sprawcy. Z czasem mamy do czynienia z miodowymi tygodniami a później tylko z miodowymi dniami.

Cykle takie mogą trwać przez wiele lat, przy czym zwykle skracają się fazy "miodowego miesiąca", wydłużają i bardziej dramatycznie przebiegają fazy narastania napięcia i gwałtownej przemocy. To co kiedyś było w fazie "miodowego miesiąca" przyjemności przekształca się w unikanie przykrości, bólu i cierpienia. Po pewnym czasie faza miodowego miesiąca zanika całkowicie i pozostają tylko dwie fazy.⁵

3. PRZEMOC W RODZINIE W ŚWIETLE OBOWIĄZUJĄCYCH PRZEPISÓW

Przemoc w rodzinie jako problem ogólnospołeczny ujmowany w kontekście łamania praw człowieka znalazł odzwierciedlenie w wielu dokumentach międzynarodowych.

3.1. Dokumenty międzynarodowe

3.1.1. Dokumenty ONZ

❖ Karta Narodów Zjednoczonych z 1945 roku

W preambule Karty sygnatariusze dają wyraz dążeniu do przywrócenia wiary w podstawowe prawa człowieka, w godność i wartość jednostki, równość praw mężczyzn i kobiet. W art. 55 ONZ popiera powszechne poszanowanie i przestrzeganie praw człowieka i podstawowych wolności wszystkich ludzi bez względu na rasę, płeć, język lub wyznanie.

⁵Fazy przemocy w rodzinie, źródło: www.niebieskalinia.pl

❖ **Powszechna Deklaracja Praw Człowieka z 1948 roku**

Deklaracja podkreśla, że wszyscy ludzie rodzą się wolni i równi pod względem swej godności i swych praw (art. 1). Każdy człowiek posiada wszystkie prawa i wolności bez względu na jakiegokolwiek różnice rasy, koloru skóry, płci, języka, religii, poglądów politycznych i innych, narodowości, pochodzenia społecznego, majątku, urodzenia lub jakiegokolwiek innego stanu (art. 2). Ponadto każdy człowiek ma prawo do życia, wolności i bezpieczeństwa swej osoby, a co równie ważne, nikogo nie wolno torturować ani karać lub traktować w sposób okrutny, niehumanitarny lub poniżający (art. 3 i 5).

❖ **Konwencja w sprawie likwidacji wszelkich form dyskryminacji kobiet z 1979 roku**

Dokument określany jest jako „Międzynarodowa karta praw kobiet”. Zakazuje jakiegokolwiek różnicowania, wykluczania lub ograniczania ze względu na płeć, które umniejszają lub unieważniają prawa człowieka i podstawowe wolności kobiet. Jednym z ważniejszych założeń Konwencji jest stwierdzenie, iż obowiązki państwa w zakresie likwidacji dyskryminacji kobiet dotyczą nie tylko sfery publicznej, lecz również prywatnej, w tym pełnej zdolności prawnej oraz równości w małżeństwie i rodzinie (art. 2 i 16).

❖ **Deklaracja Wiedeńska i Program Działań z 1993 roku**

Dokument mówi o wciąż obecnej przemocy ze względu na płeć. Podkreśla, iż prawa człowieka dotyczące kobiet i dziewczynek są niezbywalną, integralną i niepodzielną częścią powszechnych praw człowieka. Przemoc ze względu na płeć i wszelkie formy molestowania i wykorzystywania seksualnego stoją w sprzeczności z godnością i wartością człowieka i muszą zostać wyeliminowane.

❖ **Deklaracja o eliminacji przemocy wobec kobiet z 1993 roku**

Dokument ten stwierdza, że przemoc wobec kobiet stanowi pogwałcenie praw i fundamentalnych wolności kobiet. Każde państwo ma obligatoryjnie potępiać przemoc wobec kobiet i nie może powoływać się na żaden obyczaj, tradycję lub względy religijne, aby unikać wypełniania swoich obowiązków w zakresie jej wyeliminowania (art. 4).

❖ Deklaracja Pekińska i Platforma Działania z 1995 roku

Sygnatariusze Deklaracji zobowiązują się do respektowania równości praw i wrodzonej ludzkiej godności kobiet i mężczyzn, prawa do rozwoju, likwidacji wszelkich form dyskryminacji kobiet oraz eliminacji przemocy wobec kobiet. Dokument zobowiązuje do zapewnienia kobietom i dziewczętom pełnego korzystania z praw człowieka i podstawowych wolności. Platforma Działania to dokument końcowy Konferencji Pekińskiej. Wskazuje na dwanaście obszarów, które mają kluczowe znaczenie dla walki z dyskryminacją kobiet oraz określa działania, które w ciągu najbliższych lat mają podjąć w tym celu rządy, instytucje międzynarodowe, organizacje pozarządowe i sektor prywatny.

❖ Dokumenty Rady Europy

Rada Europy jest jedną z najważniejszych organizacji tworzących standardy prawno - międzynarodowe w Europie. Wiele z jej konwencji stanowi część prawa unijnego, wiele konwencji jest otwartych także dla państw spoza RE oraz dla Unii Europejskiej. Akty prawne Rady Europy dotyczą problemu przemocy w rodzinie to:

- ✓ Rekomendacja Komitetu Ministrów Rec.(2002)5 w sprawie ochrony kobiet przed przemocą z dnia 30 kwietnia 2002 roku
- ✓ Rekomendacja Rady Europy 1450 (2000) dotycząca przemocy wobec kobiet w Europie
- ✓ Rekomendacja Komitetu Ministrów R (90) 2 w sprawie reakcji społecznych na przemoc w rodzinie z dnia 15 stycznia 1990 roku
- ✓ Rekomendacja Komitetu Ministrów R (85) 4 w sprawie przemocy w rodzinie z dnia 26 marca 1985 roku
- ✓ Konwencja o zapobieganiu i zwalczaniu przemocy wobec kobiet i przemocy domowej

3.1.2. Dokumenty Unii Europejskiej

❖ Karta Praw Podstawowych Unii Europejskiej z 2000 roku

Dokument zapewnia o nienaruszalności, ochronie i poszanowaniu godności osobistej człowieka (art.1), o poszanowaniu ludzkiej integralności fizycznej i psychicznej (art.3). Potwierdza zakaz stosowania tortur i niehumanitarnego lub poniżającego traktowania lub

karania (art.4), zakaz handlu ludźmi (art. 5), prawo do wolności i bezpieczeństwa osobistego (art. 6), a także zakaz dyskryminacji, w tym ze względu na płeć (art. 21).

❖ **Rezolucja Parlamentu Europejskiego w sprawie obecnej sytuacji oraz przyszłych działań w zakresie zwalczania przemocy wobec kobiet - 2004/2220 (INI)**

❖ **Program Daphne**

Celem programu jest zapobieganie przemocy wobec kobiet, młodzież i dzieci oraz jej wykorzenienie. W ramach tego programu UE finansuje działania prowadzone przez organizacje pozarządowe, samorządy lokalne, ośrodki badawcze itp. w celu zwalczania tego rodzaju przemocy.

❖ **Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2011/36/UE z dnia 5 kwietnia 2011 r. w sprawie zapobiegania handlowi ludźmi i zwalczania tego procederu oraz ochrony ofiar,**

❖ **Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2011/99/UE z dnia 13 grudnia 2011 r. w sprawie europejskiego nakazu ochrony (w sprawach karnych),**

❖ **Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2011/93/UE z dnia 13 grudnia 2011r. w sprawie zwalczania niegodziwego traktowania w celach seksualnych i wykorzystywania seksualnego dzieci oraz pornografii dziecięcej, zastępująca decyzję ramową Rady 2004/68/WSiSW,**

❖ **Dyrektywa 2012/29/UE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 25 października 2012 r. ustanawiająca normy minimalne w zakresie praw, wsparcia i ochrony ofiar przestępstw oraz zastępująca decyzję ramową Rady 2001/220/WSiSW.**

3.2. Prawo polskie wobec problemu przemocy w rodzinie

❖ **Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. z 1997, nr. 78, poz. 483 z późn. zm.)**

Ochronę osób, w tym dzieci, przed przemocą domową gwarantuje Konstytucja RP. Art. 40 mówi, że *„nikt nie może być poddany torturom ani okrutnemu, nieludzkiemu lub poniżającemu traktowaniu i karaniu. Zakazuje się stosowania kar cielesnych”*. Kolejny - *„każdy ma prawo do ochrony prawnej życia prywatnego, rodzinnego, czci*

i dobrego imienia oraz do decydowania o swoim życiu osobistym” (art. 47). „Państwo w swojej polityce społecznej i gospodarczej uwzględnia dobro rodziny. Rodziny znajdujące się w trudnej sytuacji materialnej i społecznej, zwłaszcza wielodzietne i niepełne, mają prawo do szczególnej pomocy ze strony władz publicznych” (art. 71, pkt 1). „Rzeczpospolita Polska zapewnia ochronę praw dziecka. Każdy ma prawo żądać od organów władzy publicznej ochrony dziecka przed przemocą, okrucieństwem, wyzyskiem i demoralizacją. Dziecko pozbawione opieki rodzicielskiej ma prawo do opieki i pomocy władz publicznych. W toku ustalania praw dziecka organy władzy publicznej oraz osoby odpowiedzialne za dziecko są obowiązane do wysłuchania i w miarę możliwości uwzględnienia zdania dziecka. Ustawa określa kompetencje i sposób powoływania Rzecznika Praw Dziecka” (art. 72).

❖ **Kodeks Karny (Dz. U. z 2022 r., poz. 1138, z późn. zm.)**

Art. 207 kk uznaje przemoc w rodzinie za przestępstwo – „za znęcanie się psychiczne czy fizyczne nad osobą najbliższą lub pozostającą w zależności od sprawcy przewidywana jest kara”. Znęcanie się musi mieć charakter wielokrotny, powtarzalny, wyjątkowo może to być również działanie jednorazowe, lecz intensywne i rozciągnięte w czasie. Jeśli zachowanie jednorazowe nie posiada powyższych cech traktowane jest jako inne przestępstwo – naruszenie nietykalności, uszczerbek na zdrowiu, groźba karalna. Zaniechanie określonego działania przez sprawcę także może rodzic dla niego odpowiedzialność karną. Do zaistnienia przestępstwa znęcania wystarczy, że sprawca dopuszcza się tylko jednego z rodzajów przemocy (tzn. psychicznej lub fizycznej). Również wymuszanie współżycia seksualnego, w tym także gwałt w małżeństwie jest przestępstwem – sprawca może wtedy również odpowiadać z art. 197 k.k.

❖ **Kodeks Rodzinny i Opiekuńczy (Dz. U. z 2020 r. poz. 1359, t.j.)**

Realizacji uprawnień osób pokrzywdzonych służą również przepisy Kodeksu Rodzinnego i Opiekuńczego. Omówione są tam następujące kwestie:

- ✓ sądowe ustalenie ojcostwa,
- ✓ obowiązek rodziców do świadczeń alimentacyjnych względem dziecka,
- ✓ warunki orzekania separacji i rozwodu,,

- ✓ orzekanie o winie w rozkładzie pożycia małżeńskiego,
- ✓ rozstrzygnięcie o władzy rodzicielskiej,
- ✓ sposób korzystania ze wspólnego mieszkania w przypadku rozwodu,
- ✓ warunki żądania od rozwiedzionego małżonka środków na utrzymanie.

❖ **Ustawa z dnia 29 lipca z 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie**

(Dz. U. z 2021r., poz.1249 t.j.)

Ustawa m.in. wskazuje rozwiązania, które mają zapewnić lepszą ochronę prawną ofiarom przemocy domowej. Zgromadzone w jednej ustawie przepisy znajdujące się dotychczas w różnych aktach prawnych mają usprawnić system pomocy ofiarom przemocy w rodzinie.

Ustawa zobowiązuje również gminy i powiaty m.in. do tworzenia własnych programów przeciwdziałania przemocy w rodzinie, prowadzenia poradnictwa, interwencji kryzysowej, tworzenia zespołów interdyscyplinarnych, prowadzenia ośrodków wsparcia dla ofiar przemocy oraz, co również istotne, do przygotowania i prowadzenia programów służących działaniom profilaktycznym mającym na celu udzielenie specjalistycznej pomocy, zwłaszcza w zakresie promowania i wdrożenia prawidłowych metod wychowawczych w stosunku do dzieci w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie.

Dokumenty programowe:

❖ **Krajowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie**

Zadaniem Programu jest wprowadzenie w życie szerokiego spektrum działań mających na celu zarówno zwrócenie uwagi opinii publicznej na zjawisko przemocy w rodzinie, ochronę i pomoc osobom dotkniętym przemocą, działania wobec sprawców oraz zwiększenie profesjonalizmu służb społecznych w udzielaniu pomocy ofiarom przemocy w rodzinie. Każde z tych działań zostało przypisane konkretnym organizacjom i instytucjom odpowiedzialnym za jego realizację.

❖ Program Pomocy Osobom Pokrzywdzonym Przepięstewem

Program jest odpowiedzią na zdiagnozowaną potrzebę wprowadzenia jednolitych standardów pomocy osobom pokrzywdzonym przepięstewem i świadkom przepięstew. Celem Programu jest udzielanie pomocy osobom pokrzywdzonym przepięstewem oraz osobom im najbliższym, udzielanie pomocy świadkom i osobom im najbliższym, wsparcie i rozwój instytucjonalnego systemu pomocy osobom pokrzywdzonym przepięstewem i świadkom poprzez utworzenie Sieci Pomocy Osobom Pokrzywdzonym.

4. SKALA PROBLEMU PRZEMOCY W RODZINIE

Przemoc w rodzinie jest złożonym zjawiskiem a dokładny pomiar jego skali zarówno na świecie jak i w Polsce nie jest możliwy. Dzieje się tak z kilku powodów: oficjalne statystyki nie obejmują niezgłaszanych przypadków przemocy, najczęściej bywa ona ukrywana w „czterech ścianach”, dodatkowo przemoc kamuflowana bywa innymi problemami rodzinnymi.

Można jednak próbować oszacować skale zjawiska przemocy w rodzinie za pomocą dostępnych źródeł informacji. Są nimi między innymi statystyki Policji (przeprowadzone interwencje, uruchomione procedury „Niebieskie Karty”) czy dane zbierane przez podmioty (instytucje i organizacje) udzielające pomocy specjalistycznej ofiarom przemocy w rodzinie oraz prowadzące oddziaływania wobec sprawców przemocy w rodzinie, a także ogólnopolskie badania populacyjne.

4.1. Charakterystyka problemu przemocy w rodzinie w aspekcie ogólnopolskim

Ogólnie dostępne wyniki i raporty z badań prowadzonych w obszarze przemocy w rodzinie w ostatnich latach w Polsce są ważnym źródłem wiedzy o zakresie jej występowania.

Pierwszym źródłem wiedzy jest badanie pn. „Ogólnopolska diagnoza infrastruktury wsparcia osób dotkniętych przemocą oraz ocena efektywności i skuteczności stosowanych form pomocy” zrealizowane w 2017 roku na zlecenie Ministerstwa

Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej. Głównym celem badania było wskazanie mocnych i słabych stron funkcjonującej infrastruktury wsparcia osób dotkniętych przemocą. wśród mocnych stron systemu uznano: dużą liczbę placówek wspierających ofiary przemocy, różnorodność form oferowanej pomocy, wzrost zaufania osób dotkniętych przemocą do instytucji je wspierających, pozytywne oddziaływanie procedury „Niebieskie Karty”, dostępność informacji na temat oferowanych form pomocy, indywidualne podejście do każdej osoby dotkniętej przemocą, zwiększenie się liczby programów i projektów pomocowych, możliwość wykorzystania różnorodnych kanałów informacyjnych oraz realizowanie działań profilaktycznych i interwencyjnych. Jednak badanie wskazuje również obszary wymagające poprawy, w tym słabo rozwiniętą infrastrukturę wsparcia dla ofiar przemocy w małych miejscowościach i na obszarach wiejskich (małą liczbę miejsc noclegowych, zbyt długi czas oczekiwania na poszczególne formy pomocy np. pomoc prawna, braki kadrowe, jak również negatywne nastawienie osób dotkniętych przemocą do zmiany swojej sytuacji życiowej oraz ich niechęć do zgłaszania problemu. Badania podkreśliły istnienie różnorodnych placówek wspierających osoby dotknięte przemocą a ich liczba zależy od wielkości miejscowości, im większa miejscowość, tym większa dostępność placówek wsparcia. Punkty konsultacyjne cieszą się największą dostępnością, stanowią blisko 2/3 infrastruktury wsparcia na terenie Polski (64,92%). Wśród innych placówek zapewniających wsparcie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie znalazły się obwódki interwencji kryzysowej (26,15%), specjalistyczne ośrodki wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie (4,46%), ośrodki wsparcia (2,81%), jak również domy dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży (1,66%). Badania pokazały również wzrost zaufania ofiar przemocy do instytucji oferujących im wsparcia co może być następstwem skuteczności procedury „Niebieskie karty” oraz stopniem profesjonalizmu i różnorodności pomocy. Ww. badania podkreśliły rolę działań profilaktycznych (edukacyjnych, informacyjno – promocyjnych) oraz interwencyjnych w przeciwdziałaniu przemocy. Niewątpliwie ich zasługą jest przede wszystkim zwracanie uwagi potencjalnych świadków przemocy, jej sprawców oraz osób jej doświadczających na problem przemocy oraz wskazywanie możliwości uzyskania pomocy⁶.

⁶ <https://www.gov.pl/web/rodzina/diagnozy-zjawiska-przemocy-w-rodzinie> (22.12.2022r.)

Kolejnym źródłem wiedzy o przemocy w rodzinie jest badanie przeprowadzone w 2019 roku na zlecenie Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej pn. *„Badanie skuteczności pomocy udzielanej osobom dotkniętym przemocą w rodzinie”*, ich respondentami były ofiary przemocy korzystające ze wsparcia, jak i przedstawiciele instytucji i organizacji udzielających pomocy.

Wyniki badań pokazały, że wysoko jest oceniane interdyscyplinarne podejście w zakresie pomocy udzielanej osobom pokrzywdzonym. Pozytywnie jest oceniana praca zespołów interdyscyplinarnych oraz współpraca interdyscyplinarna na poziomie gmin, prowadzona w celu obejmowania kompleksowym wsparciem osób doświadczających przemocy w rodzinie.

Badania podkreśliły także rolę procedury „Niebieskie kraty”, która jest podstawowym narzędziem wykorzystywanym w procesie obejmowania wsparciem osób dotkniętych przemocą. Potwierdzają to opinie pracowników instytucji pomocowych, jak i 90% badanych osób dotkniętych przemocą w rodzinie, które były objęte pomocą służb i instytucji. Wsparcie w ramach „Niebieskie Karty” jest oceniane pozytywnie i w większości przypadków wsparcie to definitywnie bądź przynajmniej częściowo rozwiązuje problem przemocy w rodzinie. Dodatkowo warto wskazać, iż osoby nią objęte oceniają, że w największym stopniu zaangażowani w podejmowanie działań w jej ramach pozostają przedstawiciele jednostek pomocy społecznej oraz Policji (81% oraz 78% respondentów)⁷.

Z innego badania realizowanego na zlecenie Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej w 2019r. pn. *„Ogólnopolska diagnoza zjawiska przemocy w rodzinie”* wynika, iż zwiększa się świadomość Polaków na temat zjawiska przemocy w rodzinie, jak i mechanizmów doznawania przemocy. Głównym celem badania było dokonanie diagnozy skali zjawiska przemocy w Polsce, w szczególności zidentyfikowanie przekonań i stereotypów na temat przemocy, określenie skali i charakterystyki zjawiska oraz stworzenie wielowymiarowej charakterystyki ofiar i sprawców przemocy.

---

⁷ <https://www.gov.pl/web/rodzina/obowiazujace-akty-praw-przemoc> (27.12.2022r.)

Według Polaków przemoc w rodzinie jest zjawiskiem stosunkowo częstym. W opinii ankietowanych najbardziej rozpowszechniona jest przemoc psychiczna i przemoc fizyczna.

Na poziomie deklarowanym zdecydowana większość Polaków nie myśli o przemoc w rodzinie w sposób stereotypowy i potrafi zidentyfikować zachowania, które świadczą o istnieniu przemocy. Aż ok. 85-90% Polaków identyfikuje różne sytuacje, które świadczą o występowaniu przemocy jako nieakceptowalne, co potwierdza większą świadomość społeczną na temat zjawiska przemocy. Wciąż jednak około 10% dorosłych Polaków uznaje różnego rodzaju zachowania przemocowe za normalne.

Istotne wydaje się to, że większość Polaków uważa, że prawo w Polsce w niedostatecznym stopniu chroni osoby doznające przemocy w rodzinie oraz, że pomaganie osobom krzywdzonym jest obowiązkiem moralnym każdego człowieka⁸.

Dodatkowym źródłem informacji o zjawisku przemocy w rodzinie i jej skali są dane statystyczne udostępniane przez Policję. Policja jest najczęściej pierwszą instytucją, która w wyniku prowadzonych czynności służbowych uzyskuje informacje o wystąpieniu przypadku przemocy w rodzinie i ma formalne kompetencje do zareagowania na takie zdarzenie poprzez uruchomienie procedury „Niebieskie Karty”.

Tabela 1. Liczba formularzy „Niebieska Karta - A” sporządzona przez funkcjonariuszy Policji w latach 2019 – 2021.

Rok	Liczba formularzy „Niebieska Karta - A”
2019	74 313
2020	72 601
2021	64 250

Zródło: <https://statystyka.policja.pl/>

Szczegółowe dane dotyczące podjętych działań przez Policję w procedurze „Niebieskie Karty” w 2021 r. przedstawia poniższa tabela:

⁸ <https://static.im-g.pl/im/5/26198/m26198755.WYNIKI-BADANIA.pdf> (22.12.2022r..)

Tabela 2. Dane dotyczące podjętych w 2021 r. przez Policję działań w procedurze „Niebieska karta”

Liczba wypełnionych formularzy „Niebieska Karta”	64 250 (w tym 53 985 wszczynających procedurę i 10 265 dotyczących kolejnych przypadków przemocy w rodzinie)
Ogólna liczba ofiar przemocy	75 761
Liczba ofiar - kobiet	55 112
Liczba ofiar - mężczyzn	9 520
Liczba ofiar - małoletnich	11 129
Ogólna liczba osób podejrzewanych o przemoc	64 846
Liczba podejrzewanych sprawców – kobiet	6 173
Liczba podejrzewanych sprawców - mężczyzn	58 349
Liczba podejrzewanych sprawców - nieletnich	324
Ogólna liczba podejrzewanych sprawców będących pod wpływem alkoholu	33 622
Podejrzewani sprawcy pod wpływem alkoholu - kobiety	1 831
Podejrzewani sprawcy pod wpływem alkoholu mężczyźni	31 769
Podejrzewani sprawcy pod wpływem alkoholu - nieletni	22
Liczba dzieci umieszczonych w nie zagrażającym im miejscu (np. rodzina zastępcza, dalsza rodzina, placówka opiekuńcza)	345

Źródło: <https://statystyka.policja.pl/>

Tabela 3. Dane dotyczące liczby poszczególnych rodzajów przemocy w rodzinie w 2021 r. odnotowanych przez Policję

Ogólna liczba przypadków przemocy	141 409
Przemoc fizyczna	50 002

Przemoc psychiczna	70 611
Przemoc seksualna	1 048
Przemoc ekonomiczna	1 548
Inne rodzaje przemocy	18 200

Źródło: <https://statystyka.policja.pl/>

4.2. Skala problemu na terenie województwa podkarpackiego

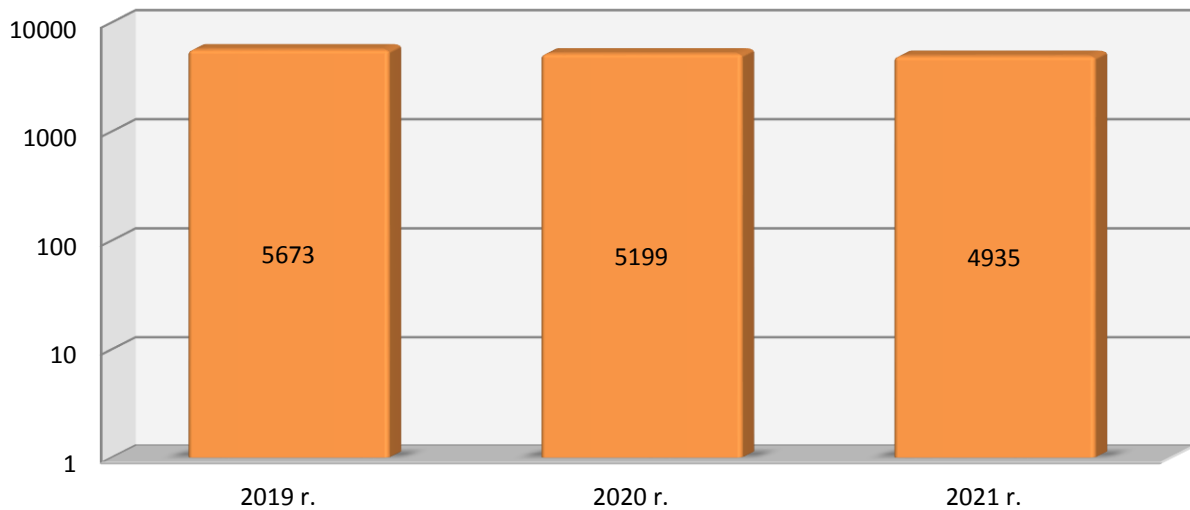
Województwo podkarpackie to jedno z szesnastu województw utworzonych w 1999 r. o powierzchni 17 846 km² (stan na 1 styczeń 2021), obejmuje 21 powiatów ziemskich oraz 4 miasta na prawach powiatu. Według danych Głównego Urzędu Statystycznego z 30 czerwca 2022 r. obszar województwa zamieszkiwało 2 081 585 osoby w tym: 1 062 819 kobiet (51%) i 1 018 766 mężczyzn (49%).

Wyrazem skali problemu przemocy domowej na terenie województwa podkarpackiego są przede wszystkim informacje dotyczące tego zjawiska społecznego pochodzące z ośrodków pomocy społecznej oraz raporty policyjne z przeprowadzonych interwencji domowych.

Wydział Polityki Społecznej Podkarpackiego Urzędu Wojewódzkiego w Rzeszowie pozyskuje corocznie informacje dotyczące przemocy domowej z ośrodków pomocy społecznej funkcjonujących na terenie województwa podkarpackiego. Według danych uzyskanych przez PUW nastąpił spadek skali przemocy domowej w województwie podkarpackim na przestrzeni ostatnich lat.

W 2021 r. problem przemocy domowej dotknął 4935 rodzin z terenu województwa podkarpackiego.

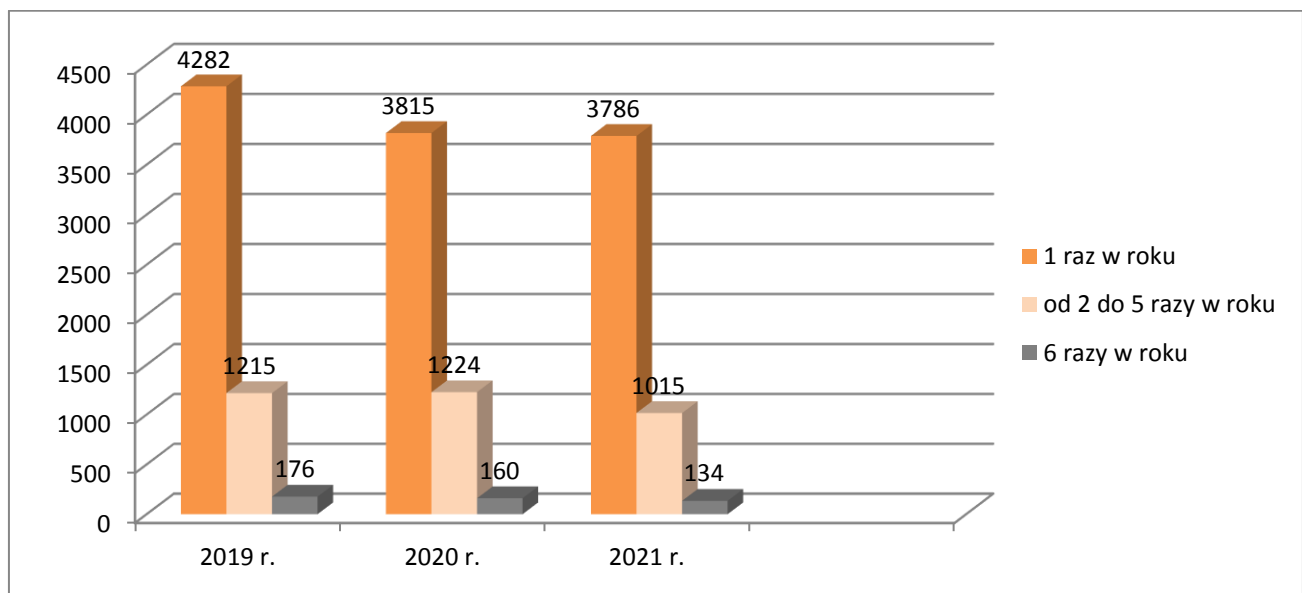
Wykres 1. Skala przemocy domowej w województwie podkarpackim w latach 2019 – 2021 ze względu na liczę rodzin w których występuje problem przemocy domowej

Źródło: dane Wydziału Polityki Społecznej Podkarpackiego Urzędu Wojewódzkiego w Rzeszowie

Przemoc jest zjawiskiem najczęściej niejednokrotnym, powtarzającym się. Sprawca przemocy nie zaprzestanie jej stosowania, jeżeli się go nie powstrzyma.

Wykres 2. Częstotliwość występowania problemu przemocy w rodzinie w województwie podkarpackim w poszczególnych latach, w okresie od 2019 r. do 2021 r.

Źródło: dane Wydziału Polityki Społecznej Podkarpackiego Urzędu Wojewódzkiego w Rzeszowie

Z informacji uzyskanych z PUW wynika, że przemoc w rodzinie dotknęła w 2021 r. łącznie 8201 osób. Grupę najczęściej poszkodowanych osób w wyniku przemocy w rodzinie stanowiły kobiety - 4656 osoby oraz dzieci do 18 roku życia – 2505 osób. Najbardziej ofiarami przemocy byli mężczyźni – 1040 osób.

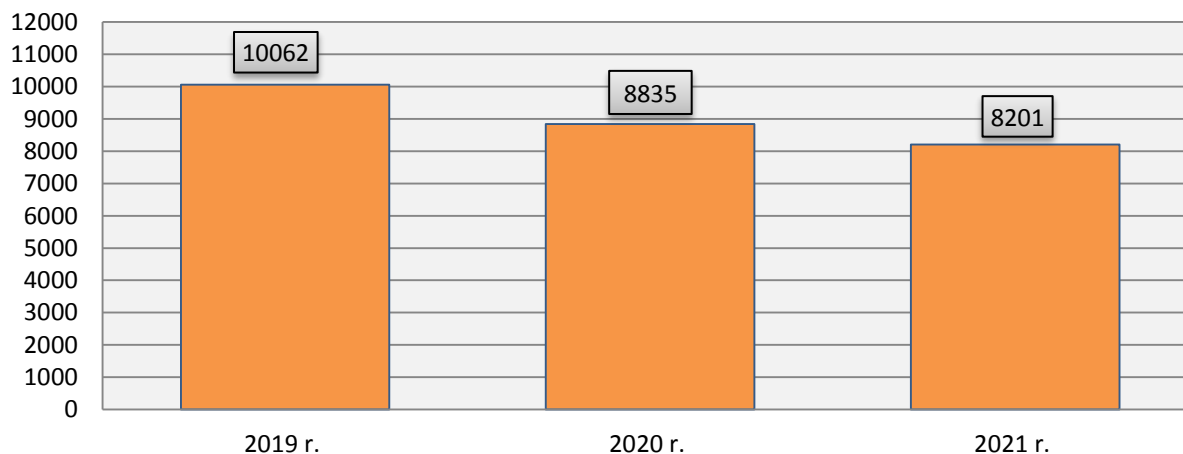
Tabela 4. Liczba osób poszkodowanych w wyniku przemocy w rodzinie w województwie podkarpackim – dane za 2021 r.

Ogółem osoby poszkodowane	Kobiety	Mężczyźni	Dzieci (do 18 lat)
8201	4656	1040	2505
% do ogółu poszkodowanych	56,77%	12,68%	30,55%

Źródło: dane Wydziału Polityki Społecznej Podkarpackiego Urzędu Wojewódzkiego w Rzeszowie

Porównanie ogólnej liczby osób poszkodowanych w wyniku przemocy domowej w latach 2019 – 2021 przedstawia poniższy wykres.

Wykres 3. Liczba osób poszkodowanych w wyniku przemocy domowej w województwie podkarpackim w latach 2019 – 2021

Źródło: dane Wydziału Polityki Społecznej Podkarpackiego Urzędu Wojewódzkiego w Rzeszowie

Wydział Polityki Społecznej Podkarpackiego Urzędu Wojewódzkiego nie odnotował w ostatnich latach znaczny wzrost w ilości wszczynanych przez ośrodki pomocy społecznej w województwie podkarpackim spraw w ramach procedury „Niebieskie Karty - A”.

Tabela 5. Liczba „Niebieskich Kart - A” założonych przez ośrodki pomocy społecznej w województwie podkarpackim w latach 2019 – 2021

	2019 r.	2020 r.	2021 r.
Liczba założonych „Niebieskich Kart - A”	602	531	626

Źródło: dane Wydziału Polityki Społecznej Podkarpackiego Urzędu Wojewódzkiego w Rzeszowie

Według danych uzyskanych z ośrodków pomocy społecznej działających na terenie województwa podkarpackiego wynika, że sprawcami przemocy domowej zdecydowanie częściej są mężczyźni.

Tabela 6. Dane ośrodków pomocy społecznej z terenu województwa podkarpackiego dotyczące przemocy w rodzinie – z uwagi na sprawców za lata 2019 - 2021

Rok	Ogółem	Kobiety	Mężczyźni	Małoletni
2019 r.	5837	590	5219	28
2020 r.	5401	567	4814	20
2021 r.	5088	542	4530	16

Źródło: dane Wydziału Polityki Społecznej Podkarpackiego Urzędu Wojewódzkiego w Rzeszowie

Jak wynika z powyższych danych odnotowuje się zjawisko przemocy w rodzinie na terenie województwa podkarpackiego. Jednak w 2021 roku zarówno liczba rodzin dotkniętych przemocą w rodzinie jak i ofiar i sprawców jest niższa niż w poprzednich latach, co wynika prawdopodobnie z trwającej epidemii COVID oraz wynikających z tego ograniczeń w działaniu instytucji.

Pierwszy sygnał o tym, że w danej rodzinie dzieje się źle trafia najczęściej do Policji, jako jednego z podmiotów władnych do założenia formularza „Niebieska Karta”. Według policyjnych danych dotyczących procedury „Niebieskie Karty” można wskazać, że w związku z zaistnieniem przemocy w rodzinie na terenie województwa podkarpackiego, w roku 2021 policjanci przeprowadzili 3617 interwencji dotyczących przemocy domowej. Dane przedstawione poniżej przedstawiają zaledwie pewien

odsetek tego zjawiska. Nie uwzględniają bowiem nie zgłoszonych przypadków przemocy w rodzinie oraz formularzy „Niebieska Karta” założonych przez inne instytucje.

Tabela 7. Liczba formularzy „Niebieska Karta - A” sporządzona przez funkcjonariuszy Policji na terenie województwa podkarpackiego w latach 2019 – 2021 wg. miejsca zamieszkania ofiary.

Rok	Niebieskie Karty ogółem	Miasto	Wieś
2019	4670	1653	3017
2020	4236	1526	2710
2021	3617	1268	2349

Źródło: dane Komendy Wojewódzkiej Policji w Rzeszowie

Dokonując analizy powyższych danych należy zauważyć, że przemoc w rodzinie częściej dotyka terenów wiejskich, aniżeli miejskich.

Poniżej przedstawiono w formie tabelarycznej dane dotyczące liczby interwencji Policji dotyczących przemocy w rodzinie w rozbiciu na poszczególne Komendy Policji funkcjonujące na terenie województwa podkarpackiego.

Tabela 8. Liczba formularzy „Niebieska Karta – A” sporządzonych przez poszczególne jednostki KMP/KPP woj. podkarpackiego w 2021 r.

Jednostki KMP / KPP woj. podkarpackiego	2021
KMP Krosno	328
KMP Przemyśl	138
KMP Rzeszów	473
KMP Tarnobrzeg	241
KPP Brzozów	97
KPP Dębica	157
KPP Jarosław	178
KPP Jasło	278
KPP Kolbuszowa	132
KPP Lesko	62
KPP Leżajsk	132
KPP Lubaczów	54

KPP Łańcut	165
KPP Mielec	236
KPP Nisko	169
KPP Przeworsk	124
KPP Ropczyce	125
KPP Sanok	208
KPP Stalowa Wola	153
KPP Strzyżów	114
KPP Ustrzyki Dolne	53
Suma	3617

Źródło: dane Komendy Wojewódzkiej Policji w Rzeszowie

5. ZASOBY INSTYTUCJONALNE W WOJEWÓDZTWIE PODKARPACKIM

W województwie podkarpackim istnieje szereg instytucji udzielających pomocy osobom poszkodowanym w wyniku przemocy.

W pierwszej kolejności jest to:

➤ **policja**

Zgodnie z Ustawą o Policji z dnia 6 kwietnia 1990 roku, do podstawowych zadań policji należą: ochrona życia i zdrowia ludzi, ochrona bezpieczeństwa i porządku publicznego, inicjowanie i organizowanie działań mających na celu zapobieganie popełnianiu przestępstw i wykroczeń oraz zjawiskom kryminogennym i współdziałanie w tym zakresie z organami państwowymi, samorządowymi i organizacjami społecznymi, wykrywanie przestępstw i wykroczeń oraz ściganie ich sprawców, w tym prowadzenie interwencji w przypadku występowania przemocy w rodzinie, zapewnienie ofiarom doraźnego bezpieczeństwa, prowadzenie działań prewencyjnych wobec sprawców.

Na terenie województwa podkarpackiego znajduje się:

- ✓ 4 Komendy Miejskie Policji

✓ 17 Komend Powiatowych Policji

W obiektach Policji na terenie województwa podkarpackiego funkcjonują pomieszczenia służące do przesłuchań świadków w trybie art. 185 a i 185 b kpk, tzw. przyjazne pokoje przesłuchań („Niebieskie pokoje”). Według stanu na dzień 31 grudnia 2021 r. w obiektach Policji znajduje się 10 tego typu pomieszczeń.

Przyjazne pokoje przesłuchań, znajdują się w jednostkach:

Komenda Miejska Policji w Przemyślu, Komenda Powiatowa Policji w Jarosławiu, Komenda Powiatowa Policji w Lesku, Komenda Powiatowa Policji w Lubaczowie, Komenda Powiatowa Policji w Łańcucie, Komenda Powiatowa Policji w Nisku, Komenda Powiatowa Policji w Sanoku, Komenda Powiatowa Policji w Stalowej Woli, Komenda Powiatowa Policji w Ustrzykach Dolnych, Policyjna Izba Dziecka Komenda Wojewódzka Policji w Rzeszowie⁹.

➤ **służba zdrowia**

Do zadań ochrony zdrowia należy: udzielenie podstawowej pomocy medycznej oraz przeprowadzenie rozmowy umożliwiającej rozpoznanie przemocy i pokierowanie osoby krzywdzonej do miejsc, gdzie może uzyskać pomoc.

Do obowiązków pracownika służby zdrowia należy także wydanie zaświadczenia lekarskiego o doznanych obrażeniach i poinformowanie osoby pokrzywdzonej o miejscach i warunkach wystawienia obdukcji.

Obowiązkiem pracowników ochrony zdrowia jest również powiadomienie organów ścigania czy uruchomienie procedury „Niebieskiej Karty” gdy zachodzi podejrzenie popełnienia przestępstwa (np. uszkodzenia ciała, wykorzystania seksualnego).¹⁰

Aby skutecznie zapobiegać nawrotom sytuacji patologicznej, jaką jest niewątpliwie zjawisko przemocy w rodzinie niezbędne jest podjęcie skoordynowanych działań psychologicznych i społecznych.

⁹Dane Komendy Wojewódzkiej Policji w Rzeszowie

¹⁰ www.niebieskalinia.info/index.php/zadania-sluzb/54-ochrona-zdrowia

Niezbędna jest kompleksowa pomoc wykwalifikowanych: psychologów, terapeutów, prawników i specjalistów z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Do realizacji tych zadań powołano specjalistyczne instytucje działające na polu pomocy społecznej. Są to zarówno ośrodki organizowane przez administrację rządową i samorządową jak i organizacje pozarządowe.

Wśród **instytucji administracji publicznej** wyróżnić należy:

1. Powiatowe Centra Pomocy Rodzinie

Powiatowe Centra Pomocy Rodzinie funkcjonują w każdym z miast powiatowych. W województwie podkarpackim jest ich 21. Znajdują się one w: Brzozowie, Dębicy, Jarosławiu, Jaśle, Kolbuszowej, Krośnie, Lesku, Leżajsku, Lubaczowie, Łąncucie, Mielcu, Nisku, Przemyślu, Przeworsku, Ropczycach, Rzeszowie, Sanoku, Stalowej Woli, Strzyżowie, Tarnobrzegu i Ustrzykach Dolnych. Dodatkowo w miastach na prawach powiatu zadania PCPR realizują: MOPS w Rzeszowie, MOPS w Przemyślu oraz MOPR w Krośnie i MOPR w Tarnobrzegu¹¹.

Podstawowym celem działalności PCPR jest udzielanie pomocy społecznej o zasięgu ponadgminnym: dzieciom, rodzinom, osobom starszym, chorym i z niepełnosprawnościami, a także zabezpieczenie dzieciom pieczy zastępczej w przypadku niemożności zapewnienia opieki i wychowania przez rodziców.

Powiatowe Centra Pomocy Rodzinie realizują zadania powiatu z zakresu pomocy społecznej, wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej, rehabilitacji społecznej osób niepełnosprawnych, przeciwdziałania przemocy w rodzinie, w szczególności: prowadzą specjalistyczne poradnictwo, udzielają informacji o prawach i uprawnieniach, prowadzą ośrodki interwencji kryzysowej, tworzą i prowadzą ośrodki wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie oraz specjalistyczne ośrodki wsparcia.

2. Ośrodki Pomocy Społecznej (miejskie i gminne)

Ośrodki Pomocy Społecznej stanowią najliczniejszą sieć - jest ich w województwie podkarpackim 160. Celem działania ośrodków pomocy społecznej (zgodnie z Ustawą o pomocy społecznej) jest umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężenia trudnych

---

¹¹ Dane Podkarpackiego Urzędu Wojewódzkiego w Rzeszowie

sytuacji życiowych, których same nie są w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości.

Tabela 9. Wykaz Ośrodków Pomocy Społecznej na terenie Województwa Podkarpackiego wg. powiatów.

L.p.	POWIAT	Miejscowości, w których zlokalizowane są Ośrodki Pomocy Społecznej	Ilość ośrodków w powiecie
1	Bieszczadzki	Czarna B., Lutowiska, Ustrzyki Dolne	3
2	Brzozowski	Brzozów, Domaradz, Dydnia, Haczów, Jasienica Rosielna, Nozdrzec	6
3	Dębicki	MOPS Dębica, CUS Dębica, Brzostek, Czarna D., Jodłowa, Pilzno, Żyraków	7
4	Jarosławski	MOPS Jarosław, GOPS Jarosław, Laszki, Pawłosiów, Pruchnik, MOPS Radymno, GOPS Radymno, Rokietnica, Roźwienica, Wiązownica, Chłopice	11
5	Jasielski	MOPS Jasło, GOPS Jasło, Brzyska, Dębowiec, Kołaczyce, Krempana, Nowy Żmigród, Osiek Jasielski, Skołyszyn, Tarnowiec	10
6	Kolbuszowski	Cmolas, Kolbuszowa, Majdan Królewski, Niwiska, Raniżów, Dzikowiec	6
7	Krośnieński	Krosno, Chorkówka, Dukla, Iwonicz-Zdrój, Jedlicze, Korczyzna, Krościenko Wyżne, Miejsce Piastowe, Rymanów, Wojaszówka, Jaślika	11
8	Leski	Baligród, Cisna, Lesko, Olszanica, Solina z/s Polańczyk	5
9	Leżajski	MOPS Leżajsk, GOPS Leżajsk, Grodzisko Dolne, Kuryłówka, Nowa Sarzyna	5
10	Lubaczowski	Cieszanów, Horyniec Zdrój, MOPS Lubaczów, GOPS Lubaczów, Narol, Oleszyce, Stary Dzików, Wielkie Oczy	8
11	Łańcucki	Białobrzegi, Czarna Ł., MOPS Łańcut, GOPS Łańcut, Markowa, Rakszawa, Żołynia	7
12	Mielecki	Borowa, Czermin, Gawłuszowice, MOPS Mielec, GOPS Mielec, Padew Narodowa, Przeclaw, Radomyśl Wielki, Tuszów Narodowy, Wadowice Górne	10
13	Niżański	Harasiuki, Krzeszów, Jarocin, Jeżowe, Nisko, Rudnik nad Sanem, Ulanów	7
14	Przemyski	MOPS Przemyśl, GOPS Przemyśl, Bircza, Dubiecko, Fredropol, Krasiczyn, Krzywca, Medyka, Orły, Stubno, Żurawica	11
15	Przeworski	Adamówka, Gac, Jawornik Polski, Kańczuga, MOPS Przeworsk, GOPS Przeworsk, Sieniawa, Tryńcza, Zarzecze	9
16	Ropczycko – Sędziszowski	Iwierzyce, Ostrów, Ropczyce, Sędziszów Małopolski, Wielopole Skrzyńskie.	5
17	Rzeszowski	Rzeszów, Błażowa, Boguchwała, Chmielnik, MOPS Dynów, GOPS Dynów, Głogów Młp., Hyżne, Kamień, Krasne, Lubenia, Sokołów Młp., Świlcza, Trzebownisko, Tyczyn	15
18	Sanocki	Besko, Bukowsko, Komancza, MOPS Sanok, GOPS Sanok, Tyrawa Wołowska, Zagórz, Zarszyn	8
19	Stalowowolski	Bojanów, Pysznica, Radomyśl n. Sanem, Stalowa Wola, Zaklików, Zaleszany	6
20	Strzyżowski	Czudec, Frysztak, Niebylec, Strzyżów, Wiśniowa	5
21	Tarnobrzegi	Tarnobrzeg, Baranów Sandomierski, Gorzyce, Grębów, Nowa Dęba	5
	SUMA		160

Źródło: dane Wydziału Polityki Społecznej Podkarpackiego Urzędu Wojewódzkiego w Rzeszowie

Z chwili wejścia w życie ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, w gminach rozpoczęto działania w zakresie tworzenia gminnego systemu przeciwdziałania przemocy, na który składają się między innymi: opracowanie i realizacja gminnego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie, prowadzenie poradnictwa i interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie w szczególności poprzez działania edukacyjne, zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach wsparcia, a także tworzenie zespołów interdyscyplinarnych.

Zespół interdyscyplinarny ma za zadanie koordynowanie działań w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie m.in. przez: diagnozowanie problemu przemocy w rodzinie, podejmowanie działań w środowisku zagrożonym przemocą w celach zapobiegawczych bądź podejmowanie interwencji w środowisku dotkniętym przemocą, rozpowszechnianie informacji o instytucjach i możliwościach udzielenia pomocy w środowisku lokalnym oraz inicjowanie działań w stosunku do osób stosujących przemoc.

W gminach na Podkarpaciu zostało utworzonych 160 gminnych zespołów interdyscyplinarnych.

3. Specjalistyczne Ośrodki Wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie

Tworzenie i prowadzenie specjalistycznych ośrodków wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie należy do zadań zleconych z zakresu administracji rządowej realizowanych przez samorząd powiatowy.

Specjalistyczne Ośrodki Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie są jednostkami, których celem jest udzielanie stosownej, pełnej i kompleksowej pomocy osobom dotkniętym przemocą i jej skutkami. Pomoc ta realizowana jest w trzech obszarach: w zakresie interwencyjnym, w zakresie terapeutycznym – wspomagającym oraz w zakresie potrzeb bytowych. Na Podkarpaciu są cztery takie ośrodki. Znajdują się one w powiatach: leżajskim (Nowa Sarzyna), leskim (Lesko), przemyskim (Korytniki), tarnobrzeskim (Gorzyce).

Tabela 10. Wykaz Specjalistycznych Ośrodków Wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie na terenie Województwa Podkarpackiego wg. powiatów.

L.p.	Powiat	Pełna nazwa jednostki	Adres
1.	Leżajski	Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie	ul. Łukasiewicza 4 37 - 310 Nowa Sarzyna
2.	Leski	Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie SOS	ul. Jana Pawła II 18 B 38 - 600 Lesko
3.	Przemyski	Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie	Korytniki 14 37 - 741 Krasiczyn
4.	Tarnobrzeski	Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie	ul. 11 Listopada 12 39 - 432 Gorzyce

Źródło: dane Wydziału Polityki Społecznej Podkarpackiego Urzędu Wojewódzkiego w Rzeszowie

4. Ośrodki Interwencji Kryzysowej

Ośrodki Interwencji Kryzysowej realizują zadania powiatu w zakresie poradnictwa specjalistycznego oraz interwencji kryzysowej, a także schronienia w razie potrzeby ochrony zdrowia i życia osób. Działalność OIK ukierunkowana jest na świadczenie pomocy osobom, dzieciom, rodzinom, które znalazły się w trudnej sytuacji kryzysowej w wyniku zdarzenia losowego, sytuacji rodzinnej lub trudnych przeżyć osobistych. Podstawowym celem OIK jest prowadzenie interdyscyplinarnych działań w zakresie interwencji kryzysowej podejmowanych na rzecz osób i rodzin będących w stanie kryzysu, zmierzających do przywrócenia równowagi psychicznej i umiejętności samodzielnego radzenia sobie. Interwencją kryzysową obejmuje się osoby i rodziny bez względu na posiadany dochód.

W województwie podkarpackim działa 15 Ośrodków interwencji kryzysowej.

Spis Ośrodków Interwencji Kryzysowej w województwie podkarpackim oraz zakres prowadzonej przez nie działalności przedstawia poniższa tabela.

Tabela 11. Wykaz Ośrodków Interwencji Kryzysowej na terenie Województwa Podkarpackiego.

L.p.	Powiat	Adres	Opis zakresu działania / udzielanej pomocy
1.	Bieszczadzki	ul. Bełska 22 38-700 Ustrzyki Dolne	Poradnictwo socjalne, prawne, psychologiczne, pedagogiczne. Dyżur terapeuty uzależnień. Zapewnienie schronienia w hostelu.

2.	Dębicki	ul. Gawrzyłowska 31 39-200 Dębica	Pomoc prawna wg potrzeb klientów. Pomoc psychologiczna, Dyżur pedagoga – psychoterapeuty, Dyżur specjalisty pracy z rodziną, W dni wolne od pracy dyżur telefoniczny opiekuna nocnego w hostelu lub dyżur stacjonarny w przypadku zakwaterowania klientów w hostelu. Specjalistyczna pomoc psychologiczna dla osób i rodzin w sytuacji kryzysu rodzinnego, przemocy domowej, utraty i żałoby, zagrożenia samobójstwem, doświadczenia przestępstwa, udzielanie porad prawnych i wsparcia. Pomoc psychologiczna w OIK jest bezpłatna.
3.	Kolbuszowski	ul. 11-go Listopada 10 36-100 Kolbuszowa Hostel całodobowy: Niwiska 431 36-147 Niwiska	Poradnictwo psychologiczne, Poradnictwo socjalne, rodzinne, Poradnictwo opiekuńcze – wychowawcze, Poradnictwo prawne lub porady prawne w ramach bezpłatnej pomocy, Umieszczenie w hostelu całodobowym Oddziaływania korekcyjno – edukacyjne,
4.	Krośnieński	ul. Bieszczadzka 1 38-400 Krosno Hostel: ul. Zadwór 15 38-440 Iwonicz Zdrój	Udzielanie natychmiastowej i doraźnej pomocy w sytuacjach kryzysowych, Prowadzenie specjalistycznego poradnictwa, Konsultacje dla mieszkańców powiatu w zakresie sytuacji kryzysowych i przemocy w rodzinie, Informowanie o prawach i uprawnieniach, Zabezpieczenie miejsca pobytu osobie/rodzinie, Organizowanie i prowadzenie grup wsparcia dla osób doświadczających przemocy w rodzinie, Indywidualne plany wyjścia z kryzysu osób w trudnej sytuacji życiowej, Wsparcie podopiecznych w kontaktach z instytucjami, Miejsca Hostelowe.
5.	Miasto Krosno	ul. Legionów 8 38-400 Krosno	Poradnictwo prawne, Poradnictwo psychologiczne Poradnictwo socjalne.
6.	Leżajski	ul. Skłodowskiej 8 37-300 Leżajsk Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Leżajsku	Udzielanie natychmiastowej i doraźnej pomocy osobom znajdującym się w trudnych sytuacjach życiowych takich jak: przemoc w rodzinie, alkoholizm, współzależnienie członków rodziny, problemy wychowawcze, konflikty rodzinne.
7.	Lubaczowski	ul. Piłsudskiego 8 37- 600 Lubaczów	- Opracowanie i realizacja powiatowego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie i innych programów służącym przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, - Opracowanie i realizacja powiatowego programu służącego działaniom profilaktycznym w zakresie promowania i wdrożenia prawidłowych metod wychowawczych w stosunku do dzieci w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie, - Podejmowanie interdyscyplinarnych działań na rzecz osób i rodzin będących w stanie kryzysu, celem przywrócenia równowagi psychicznej i umiejętności

			<p>samodzielnego radzenia sobie, a dzięki temu zapobieganie przejściu w stan chronicznej niewydolności psychospołecznej</p> <ul style="list-style-type: none"> - Udzielanie specjalistycznego wsparcia dla ofiar, w szczególności: <ul style="list-style-type: none"> • udzielanie bezpłatnej pomocy w formie poradnictwa psychologicznego, prawnego i socjalnego, • interwencji kryzysowej i wsparcia • ochrona przed dalszym krzywdzeniem, poprzez uniemożliwienie osobom stosującym przemoc korzystania ze wspólnie zajmowanego z innymi członkami rodziny mieszkania oraz zakazanie kontaktowania się i zbliżania się do osoby pokrzywdzonej • Zapewnienie osobie dotkniętej przemocą w rodzinie bezpiecznego schronienia w specjalistycznym ośrodku wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie (OIK w razie potrzeby kieruje do SOW w Korytnikach • zorganizowanie badania lekarskiego w celu ustalenia przyczyn i rodzaju uszkodzeń ciała związanych z użyciem przemocy w rodzinie oraz wydania zaświadczenia lekarskiego w tym przedmiocie, • Zapewnienie osobie dotkniętej przemocą w rodzinie, która nie ma tytułu prawnego do zajmowanego wspólnie ze sprawcą przemocy lokalu, pomocy w uzyskaniu mieszkania, • stała współpraca z instytucjami w zakresie rozwiązywania problemu przemocy i realizacji procedury „Niebieskiej Karty” oraz pomocy innym osobom pokrzywdzonym i niepełnosprawnym, - Realizacja programu korekcyjno- edukacyjnego dla sprawców przemocy, - Pomoc cudzoziemcom oraz ofiarom handlu ludźmi, - Pomoc w przygotowaniu pism do policji, prokuratury, sądu oraz innych instytucji.
8.	Łańcucki	ul. Piłsudskiego 70/5 37-100 Łańcut	Porady prawne, Konsultacje psychologiczne Konsultacje pedagogiczne, Pomoc doradcza i informacyjna.
9.	Niżański	ul. Rzeszowska 35 37-420 Rudnik nad Sanem	Schronienie w hostelu, Pomoc psychologiczna, Wsparcie pedagogiczne, Pomoc socjalna
10.	Ropczycko - Sędziszowski	ul. Konopnickiej 3 39-100 Ropczyce	Interwencja kryzysowa i poradnictwo specjalistyczne, Hostel dla osób w sytuacji kryzysu oraz doświadczających przemocy. Realizacja programu oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie. Grupa wsparcia dla kobiet doświadczających przemocy.

			Edukacja i profilaktyka.
11.	Rzeszowski	ul. Rzeszowska 5 36-051 Górnó	Udzielanie specjalistycznej pomocy psychologicznej, poradnictwa socjalnego, prawnego i rodzinnego, a także w sytuacjach uzasadnionych schronienia do 3 miesięcy, bez względu na posiadany dochód. Interdyscyplinarne działania podejmowane na rzecz osób i rodzin będących w stanie kryzysu, których celem jest przywrócenie równowagi psychicznej i umiejętności samodzielnego radzenia sobie. Prowadzenie działań profilaktyczno-edukacyjnych dla dzieci, młodzieży, rodziców. Prowadzenie grupy wsparcia.
12.	Rzeszów - Miasto	ul. Skubisza 4 35-959 Rzeszów	Poradnictwo psychologiczne, pedagogiczne, socjalne i prawne. Schronienie w pokojach interwencyjnych. Mieszkania chronione dla pełnoletnich wychowanków placówek opiekuńczo-wychowawczych.
13.	Stalowowski	ul. Polna 18 37-450 Stalowa Wola	Poradnictwo prawne, Poradnictwo psychologiczne, Poradnictwo rodzinne, Poradnictwo psychoterapeutyczne.
14.	Strzyżowski	ul. Parkowa 7 38-100 Strzyżów Hostel ul. Parkowa 3/3 38-120 Czudec	Pomoc osobom doświadczającym przemocy w formie schronienia, Poradnictwo prawne, Poradnictwo psychologiczne, Poradnictwo socjalne.
15.	Jasielski	ul. Modrzejewskiego 12 38-200 Jasło	Konsultacje psychologiczne i pedagogiczne, Oddziaływania terapeutyczne m.in. dla osób uwikłanych w przemoc w rodzinie, Poradnictwo rodzinne, poradnictwo prawne, Realizacja programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie.

Zródło: dane Wydziału Polityki Społecznej Podkarpackiego Urzędu Wojewódzkiego w Rzeszowie

5. Punkty Interwencji Kryzysowej

Działalność ośrodków interwencji kryzysowej uzupełniają punkty interwencji kryzysowej. Udziałają one bieżącej pomocy psychologicznej i prawnej, a także informują o instytucjach udzielających specjalistycznej pomocy.

Według stanu na dzień 27 lipca 2022r. na Podkarpaciu funkcjonowało 7 punktów interwencji kryzysowej.¹²

W 2021 r. na terenie województwa podkarpackiego funkcjonowało dodatkowo:

¹² Dane Podkarpackiego Urzędu Wojewódzkiego w Rzeszowie

✓ **4 Sady Okręgowe i 20 Sądów Rejonowych**

Kuratorzy Sadowi działający przy sądach Rejonowych, prowadzą sądowe postępowania wykonawcze między innymi wobec sprawców przemocy skazanych na kary nieizolacyjne, a także sprawują nadzory nad rodzinami, w których występuje przemoc w formie zaniedbania.

✓ **4 Prokuratury Okręgowe i 21 Prokuratur Rejonowych**

Prokuratury zobowiązane, są w sytuacji istnienia uzasadnionego podejrzenia, że doszło do popełnienia przestępstwa, do wszczęcia postępowania przygotowawczego celem sprawdzenia, czy faktycznie do niego doszło.

✓ **52 Poradni Psychologiczno – Pedagogicznych,¹³**

✓ **102 Punkty konsultacyjne,**

✓ **65 punktów konsultacyjnych dla ofiar przemocy w rodzinie,**

✓ **19 telefonów zaufania dla ofiar przemocy w rodzinie,**

✓ **4 schronisk / hosteli dla ofiar przemocy w rodzinie.¹⁴**

Na terenie województwa podkarpackiego działają także organizacje pozarządowe, pełniące najczęściej funkcję doradczą, świadczą pomoc psychologiczną i prawną. Uzupełniają one działalność instytucji powiatowych, gminnych, wojewódzkich.

¹³ Dane www.rspo.gov.pl

¹⁴ Zestawienia statystyczne, źródło: www.parpa.gov.pl

6. CELE, ZADANIA PROGRAMU I WSKAŹNIKI OSIĄGNIĘCIA CELÓW

Cel główny Wojewódzkiego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na rok 2023

ZWIĘKSZENIE SKUTECZNOŚCI DZIAŁAŃ PODEJMOWANYCH W OBSZARZE PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY W RODZINIE ORAZ ZMNIEJSZENIE SKALI TEGO ZJAWISKA W WOJEWÓDZTWIE PODKARPACKIM.

Cele szczegółowe Wojewódzkiego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na 2023:

1. Zintensyfikowanie działań profilaktycznych, diagnostycznych i edukacyjnych w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie.		
ZADANIA	WSKAZNIKI EWALUACJI	WARTOŚĆ DOCELOWA 2023 R
1.1. Diagnoza zjawiska przemocy w rodzinie na obszarze województwa podkarpackiego.	- liczba opracowanych diagnoz.	1
1.2. Przeprowadzenie kampanii społecznych, które: a) obalają mity i stereotypy na temat przemocy w rodzinie, usprawiedliwiające jej stosowanie, b) opisują mechanizmy przemocy w rodzinie oraz jednoznacznie wskazują na ich społeczną szkodliwość i społeczno – kulturowe uwarunkowania, c) promują metody wychowawcze bez użycia przemocy i informują o zakazie stosowania kar cielesnych wobec dzieci przez osoby wykonujące władze rodzicielską oraz sprawujące opiekę lub pieczę, d) promują działania służące przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, w tym ochronie i pomocy dla osób doznających przemocy oraz interwencji wobec osób stosujących przemoc, e) uwrażliwiają na przeciwdziałanie negatywnym zjawiskom takim jak: przemoc rówieśnicza, cyberprzemoc, które mogą korelować ze stosowaniem przemocy w rodzinie.	- liczba przeprowadzonych kampanii zorganizowanych przy współudziale Samorządu Województwa,	1
	- liczba wydanych publikacji,	1
	- liczba opracowanych i upowszechnionych materiałów, ulotek, plakatów,	100
	- liczba wyemitowanych reklam, audycji radiowych i telewizyjnych.	1
1.3. Działania edukacyjne dotyczące zjawiska przemocy w rodzinie.	- liczba zrealizowanych działań edukacyjnych dotyczących zjawiska przemocy w rodzinie,	3
	- liczba osób, którym udzielono informacji dotyczących przeciwdziałania przemocy w rodzinie.	200
2. Zwiększenie dostępności i skuteczności ochrony oraz wsparcia osób dotkniętych przemocą w rodzinie		

ZADANIA	WSKAZNIKI	WARTOŚĆ DOCELOWA 2023 R
2.1. Realizacja działań w zakresie pomocy osobom dotkniętym przemocą w rodzinie.	- liczba działań zrealizowanych na rzecz osób dotkniętych przemocą w rodzinie,	3
	- liczba osób, którym udzielono pomocy.	60
2.2. Wspieranie, tworzenie i zwiększanie zakresu działania oraz dostępności do: pomocy online, stron www, lokalnych telefonów zaufania interwencyjnych lub informacyjnych - dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie.	- liczba lokalnych telefonów zaufania,	1
	- liczba rozmów i liczba interwencji,	50
	- liczba udzielonych porad online,	50
	- ilość utworzonych stron www.	1
2.3. Upowszechnienie baz danych z terenu województwa podkarpackiego w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie.	- liczba upowszechnionych baz danych.	1
2.4. Upowszechnienie informacji w zakresie możliwości i form uzyskania m.in. pomocy: medycznej, psychologicznej, prawnej, socjalnej, zawodowej i rodzinnej.	- liczba opracowanych i upowszechnianych materiałów informacyjnych.	1
2.5. Nawiązanie, rozwijanie i wzmocnienie współpracy z instytucjami rządowymi, samorządowymi oraz organizacjami pozarządowymi w zakresie pomocy osobom dotkniętym przemocą w rodzinie.	- liczba podjętych działań / zrealizowanych zadań w zakresie pomocy osobom dotkniętym przemocą w rodzinie.	3
3. Zwiększenie skuteczności oddziaływań wobec osób stosujących przemoc w rodzinie		
		WARTOŚĆ DOCELOWA 2023 R
3.1. Realizacja działań na rzecz osób stosujących przemoc w rodzinie.	- rodzaj i liczba wspartych działań na rzecz osób stosujących przemoc w rodzinie,	3
	- liczba osób uczestniczących w działaniach.	60
4. Zwiększenie poziomu kompetencji przedstawicieli instytucji i podmiotów realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie, w celu podniesienia jakości i dostępności świadczonych usług.		
		WARTOŚĆ DOCELOWA 2023 R
4.1. Diagnoza potrzeb szkoleniowych członków zespołów interdyscyplinarnych oraz grup roboczych w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie.	- liczba sporządzonych diagnoz dotyczących potrzeb szkoleniowych.	1

<p>4.2. Organizowanie i wspieranie szkoleń (przeprowadzonych w oparciu o wytyczne opracowane na podstawie art. 8 pkt 5 ustawy) dla osób realizujących zadania związane z przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie w tym przedstawiciele: - jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, - gminnych komisji rozwiązywania problemów alkoholowych - Policji - oświaty - ochrony zdrowia - sędziów, prokuratorów i kuratorów sądowych - służby więziennej - Żandarmerii Wojskowej, - innych podmiotów mogących być członkami zespołów interdyscyplinarnych / grup roboczych.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - liczba szkoleń w województwie, - liczba przeszkolonych osób z każdej ze służb lub podmiotów 	<p>3 200</p>
<p>4.3. Współpraca przy realizacji oraz wsparcie merytoryczne specjalistycznych certyfikowanych szkoleń w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - liczba przeprowadzonych specjalistycznych szkoleń (min.100-godzinnych) zakończonych certyfikatem z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie, - liczba osób uczestniczących w specjalistycznych certyfikowanych szkoleniach z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie, - liczba osób które uzyskały certyfikat specjalisty w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie. 	<p>1 10 8</p>
<p>4.4. Wdrożenie systemu wsparcia osób pracujących bezpośrednio z osobami doświadczającymi przemocy w rodzinie i z osobami stosującymi przemoc w formie superwizji, doradztwa, grup wsparcia, coachingu.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - liczba zrealizowanych różnych form poradnictwa i wsparcia psychologicznego, - liczba osób uczestniczących w różnych formach poradnictwa i wsparcia psychologicznego, - liczba zrealizowanych spotkań superwizyjnych, - liczba osób uczestniczących w spotkaniach superwizyjnych. 	<p>1 10 1 5</p>
<p>4.5. Przeprowadzenie interdyscyplinarnych spotkań, konferencji lub szkoleń z udziałem poszczególnych służb zajmujących się na terenie województwa podkarpackiego przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - liczba interdyscyplinarnych spotkań, konferencji lub szkoleń z udziałem przedstawicieli poszczególnych służb 	<p>1</p>

7. ADRESACI PROGRAMU

Z uwagi na duży zasięg i zagrożenia związane z problemem przeciwdziałania przemocy w rodzinie Program adresowany jest do wszystkich mieszkańców województwa podkarpackiego.

Działania *Programu* adresowane są do osób fizycznych i prawnych realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie w społecznościach lokalnych, do osób dotkniętych przemocą, do sprawców przemocy w rodzinie oraz wszystkich mieszkańców województwa podkarpackiego.

Program jest skierowany w szczególności do:

- dzieci i młodzieży, w tym m.in. z grup podwyższonego ryzyka, ze środowisk zagrożonych z powodu dysfunkcji lub sytuacji społeczno-psychologicznej, a także ich rodziców,
- osób dorosłych z grup ryzyka,
- rodzin z problemem alkoholowym i narkomanii,
- osób zajmujących się problematyką przeciwdziałania przemocy w rodzinie i pomocą osobom i rodzinom z tym problemem,
- podmiotów publicznych, społecznych i prywatnych działających w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

8. SPOSÓB REALIZACJI, FINANSOWANIE, MONITORING I EWALUACJA

8.1. Sposób realizacji Programu

Za realizację oraz koordynację działań objętych Programem odpowiedzialny jest Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Rzeszowie.

Wojewódzki Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie realizowany będzie w planie rocznym, ze względu na planowane zmiany w zakresie uregulowań prawnych w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Zadania przewidziane do wykonania w ramach Wojewódzkiego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na 2023 rok realizowane będą przy współpracy

z innymi organami administracji publicznej działającymi w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz organizacjami pozarządowymi i innymi podmiotami wymienionymi w art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie / Dz. U. z 2022r., poz. 1327 /.

Inni partnerzy zewnętrzni w realizacji Programu to m.in:

- ✓ Wojewoda Podkarpacki,
- ✓ Instytucje naukowe,
- ✓ Samorządy powiatowe i gminne województwa podkarpackiego,
- ✓ Organy wymiaru sprawiedliwości
- ✓ Służby utrzymania prawa i porządku,
- ✓ Kuratorium Oświaty,
- ✓ Służba Zdrowia
- ✓ Policja,
- ✓ Inne podmioty działające w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie

Cele Wojewódzkiego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na 2023 rok będą realizowane w formie pracy ciągłej przez cały okres realizacji Programu

Wojewódzki Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na 2023 rok jest dokumentem otwartym i na podstawie uchwały Sejmiku Województwa Podkarpackiego może być wzbogacony o nowe treści zgodnie z aktualnymi problemami czy zmianami legislacyjnymi zachodzącymi w czasie jego obowiązywania.

8.2. Finansowanie Programu

Środki finansowe na realizację „Wojewódzkiego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na 2023 rok” uchwała corocznie Sejmik Województwa Podkarpackiego w uchwale budżetowej.

Podstawowym źródłem finansowania zadań *Programu* są opłaty pobierane za wydawanie zezwoleń na obrót hurtowy napojami alkoholowymi o zawartości do 18% alkoholu, wydawane przez Marszałka Województwa zgodnie z art. 9 ust. 2 ustawy z dnia

26 października 1982r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi /Dz. U. z 2021 r., poz. 1119 z późn. zm./.

Odrębnym źródłem finansowania zadań *Programu* mogą być środki z budżetu Województwa Podkarpackiego, środki z funduszy UE, a także inne środki zewnętrzne.

Realizacja *Programu* finansowana może być także przez pozostałe instytucje odpowiedzialne za przeciwdziałanie uzależnieniom na terenie województwa podkarpackiego wskazane jako realizatorzy programu.

8.3. Monitorowanie i ewaluacja *Programu*

Wojewódzki Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na 2023 rok będzie monitorowany przez Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Rzeszowie m.in. poprzez analizę sprawozdań złożonych przez podmioty realizujące zadania określone w *Programie*. Raport z wykonania w danym roku programu i efektów jego realizacji przedstawiany będzie corocznie Sejmikowi Województwa Podkarpackiego.

Ponadto, sprawozdanie z realizacji programu przesyłane zostanie za pośrednictwem systemu CAS do Ministerstwa Rodziny i Polityki Społecznej, a informacja o wydatkowaniu środków na dofinansowanie szkoleń dla osób realizujących zadania związane z przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie w województwie podkarpackim do Podkarpackiego Urzędu Wojewódzkiego w Rzeszowie.

Program podlegał będzie ewaluacji, która dokonana zostanie przez Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Rzeszowie.

Wnioski z monitoringu oraz ewaluacji *Programu* będą stanowić podstawę do ewentualnej modyfikacji ujętych w nim celów i zadań oraz do opracowania nowych celów i zadań adekwatnych do sytuacji.

SKŁAD ZESPOŁU OPRACOWUJĄCEGO PROGRAM

- **Jerzy Jęczmienionka** – Dyrektor, Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Rzeszowie
- **Łukasz Kosiba** – Kierownik Oddziału Profilaktyki Uzależnień i Przeciwdziałania Przemocy, Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Rzeszowie
- **Sabina Paruch** – Starszy Inspektor w Oddziale Profilaktyki Uzależnień i Przeciwdziałania Przemocy, Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Rzeszowie
- **Alina Kręt** – Starszy Inspektor w Oddziale Profilaktyki Uzależnień i Przeciwdziałania Przemocy, Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Rzeszowie
- **Katarzyna Rogala** – Psychoterapeuta, Stalowowolski Ośrodek Wsparcia i Interwencji Kryzysowej
- **Szymon Adamski** – Starszy wychowawca DP, Zakład Karny w Rzeszowie
- **Elżbieta Siupik** – Specjalista Wydziału Prewencji, Komenda Wojewódzka Policji w Rzeszowie
- **Piotr Hrynyszyn** – Dyrektor, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Przemysłu
- **Monika Gęślak** – Specjalista Pracy Socjalnej, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Rzeszowie
- **Agata Łaskarzewska** – Starszy Kurator Zawodowy, Sad Rejonowy w Rzeszowie
- **Anna Dziedzic** – Kierownik Oddziału Nadzoru w Pomocy Społecznej, Wydział Polityki Społecznej, Podkarpacki Urząd Wojewódzki w Rzeszowie
- **Urszula Klimkiewicz** – Starszy Specjalista w Oddziale Nadzoru w Pomocy Społecznej, Wydział Polityki Społecznej, Podkarpacki Urząd Wojewódzki w Rzeszowie
- **Daniel Mróz** – Prezes, Fundacja na Rzecz Przeciwdziałania Przemocy – FENIKS
- **Anita Drażek** – Przewodnicząca Okręgowej Rady Pielęgniarek i Położnych w Rzeszowie, Okręgowa Izba Pielęgniarek i Położnych w Rzeszowie
- **Justyna Suska** – Starszy Specjalista Pracy z Rodzina, Ośrodek Interwencji Kryzysowej

SPIS TABEL

Tabela 1.	Liczba formularzy „Niebieska Karta - A” sporządzona przez funkcjonariuszy Policji w latach 2019 – 2021	21
Tabela 2.	Dane dotyczące podjętych w 2021 r. przez Policję działań w procedurze „Niebieska karta”	22
Tabela 3.	Dane dotyczące liczby poszczególnych rodzajów przemocy w rodzinie w 2021 r. odnotowanych przez Policję	22
Tabela 4.	Liczba osób poszkodowanych w wyniku przemocy w rodzinie w województwie podkarpackim – dane za 2021 r.	25
Tabela 5.	Liczba „Niebieskich Kart - A” założonych przez ośrodki pomocy społecznej w województwie podkarpackim w latach 2019 – 2021.....	26
Tabela 6.	Dane ośrodków pomocy społecznej z terenu województwa podkarpackiego dotyczące przemocy w rodzinie – z uwagi na sprawców za lata 2019 – 2021... ..	26
Tabela 7.	Liczba formularzy „Niebieska Karta - A” sporządzona przez funkcjonariuszy Policji na terenie województwa podkarpackiego w latach 2019 – 2021 wg. miejsca zamieszkania ofiary.....	26
Tabela 8.	Liczba formularzy „Niebieska Karta – A” sporządzonych przez poszczególne jednostki KMP/KPP woj. podkarpackiego w 2021 r.....	27
Tabela 9.	Wykaz Ośrodków Pomocy Społecznej na terenie Województwa Podkarpackiego wg. powiatów.....	31
Tabela 10.	Wykaz Specjalistycznych Ośrodków Wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie na terenie Województwa Podkarpackiego wg. powiatów.	33
Tabela 11.	Wykaz Ośrodków Interwencji Kryzysowej na terenie Województwa Podkarpackiego.....	33

SPIS WYKRESÓW

Wykres 1.	Skala przemocy domowej w województwie podkarpackim w latach 2019 – 2021 ze względu na liczbę rodzin w których występuje problem przemocy domowej.....	24
Wykres 2.	Częstotliwość występowania problemu przemocy w rodzinie w województwie podkarpackim w poszczególnych latach, w okresie od 2019 r. do 2021 r.	24
Wykres 3.	Liczba osób poszkodowanych w wyniku przemocy domowej w województwie podkarpackim w latach 2019 – 2021	25

BIBLIOGRAFIA

1. Browne K., Herbert M., "Zapobieganie przemocy w rodzinie", Warszawa 1999, s. 21
2. Por. red. Jaszczak-Kuźmińska D., Michalska K. „Przemoc w Rodzinie wobec osób starszych i niepełnosprawnych. Poradnik dla pracowników pierwszego kontaktu.”– Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej, Warszawa 2010 ; str.14
3. Spurek S., Ustawa o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie. Komentarz, Warszawa 2008, s.11
4. <https://www.gov.pl/web/rodzina/diagnozy-zjawiska-przemocy-w-rodzinie> (22.12.2022r.)
5. <https://www.gov.pl/web/rodzina/obowiazujace-akty-praw-przemoc> (27.12.2022r.)
6. <https://static.im-g.pl/im/5/26198/m26198755,WYNIKI-BADANIA.pdf> (22.12.2022r..)
7. www.niebieskalinia.info/index.php/zadania-sluzb/54-ochrona-zdrowia
8. www.rspo.gov.pl
9. www.parpa.gov.pl
10. www.niebieskalinia.pl
11. www.niebieskalinia.pl